

**Gemeente
Haarlem**

Stokje Overdragen

Onderzoek Jaarstukken 2017

8 juni 2018

Rekenkamercommissie

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Grote lijnen	4
1.1 Financiële hoofdlijnen	4
1.2 Beleidsmatige hoofdlijnen	5
2. Openstaande aanbevelingen	8
3. Bestuurlijke reactie	10
3.1 Inleiding	10
3.2 Aanbevelingen RKC	10
4. Nawoord	13
5. Extern onderzoek	14

Samenvatting

De rekenkamercommissie heeft voor de gemeenteraad de jaarstukken 2017 onderzocht. In dit rapport wordt een schets gegeven van de hoofdlijnen van de financiële en beleidsmatige resultaten in 2017. Hierbij is ook gekeken naar de vraag of de jaarstukken voldoende toegankelijke informatie geven aan de gemeenteraad over de effecten van beleid binnen de Haarlemse samenleving.

Op hoofdlijnen is er een positief beeld. De financiële resultaten zijn positief en de realisatiegraad van de beleidsdoelen is volgens het verslag hoog. Een uitspraak over doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid kan op basis van het jaarverslag niet worden gedaan. Op financieel vlak vraagt de rekenkamercommissie om meer aandacht voor de structurele gezondheid van de gemeente.

Door de wijzigingen in de verordening die op 1 januari 2018 van kracht zijn geworden, is de rekenkamercommissie niet langer tevens de rekeningencommissie van de gemeenteraad. Vanwege de samenloop in de tijd van de publicatie van de jaarstukken en de gemeenteraadsverkiezingen vervult de rekenkamercommissie met dit onderzoek de rol van rekeningencommissie nog een laatste keer. De raad zal de komende periode moeten afwegen of en hoe hij in de toekomst nader onderzoek wil (laten) doen ter voorbereiding op het besluit over de vaststelling van de jaarstukken. De rekenkamercommissie draagt het stokje over.

Aanbevelingen

1. De financiële gezondheid van de gemeente Haarlem is de afgelopen periode verbeterd: het rekeningresultaat is positief en de schuld is gedaald. Verbeterd betekent nog niet dat de financiële positie van de gemeente rooskleurig is. In vergelijking met andere gemeenten is de schuldenlast hoog en er is geen onbenutte belastingcapaciteit. De mogelijkheden van de gemeente om bij structurele tegenvallers, zoals een stijgende rente of een lagere algemene uitkering uit het gemeentefonds, bij te sturen, zijn daardoor beperkt. Om het inzicht in de financiële situatie te vergroten beveelt de rekenkamercommissie aan:
 - a) Het college opdracht te geven het inzicht in de financiële gezondheid te vergroten door in de P&C documenten onderscheid te maken tussen incidentele en structurele baten, lasten en risico's en deze ook zodanig presenteren.
 - b) Het college opdracht te geven in kaart te brengen wat de opties zijn voor het creëren van meer structurele financiële manoeuvreerruimte.
2. De opvolging van aanbevelingen laat vaak (te) lang op zich wachten. Daarom beveelt de rekenkamercommissie aan:

Het college opdracht te geven de opvolging daadkrachtiger op te pakken.
3. Indicatoren die door de gemeenteraad in de begroting zijn vastgesteld, zijn leidend voor de P&C-cyclus. Als aan het eind van de cyclus, in het jaarverslag, blijkt dat indicatoren niet beschikbaar zijn of bij nader inzien niet relevant zijn, kan de beleidsrealisatie niet goed worden beoordeeld. Daarom beveelt de rekenkamercommissie aan:
 - a) Zeer alert te zijn bij het vaststellen van de indicatoren in de begroting en hierbij technisch advies van de rekenkamercommissie te vragen.
 - b) Het college opdracht te geven de verplichte 'BBV indicatoren' herkenbaar te maken in de programmaverantwoordingen.

1. Grote lijnen

Met de jaarstukken, de jaarrekening en het jaarverslag, legt het college verantwoording af over wat hij in grote lijnen met zijn bevoegdheden en de publieke middelen heeft gedaan en tot welke resultaten dat heeft geleid. De raad beoordeelt de rapportage en oordeelt of de stukken worden vastgesteld, waarmee het boekjaar 2017 wordt afgesloten en het college decharge wordt verleend. De jaarstukken zijn voor de gemeenteraad een belangrijk instrument in het uitoefenen van zijn controlerende taak. Met de jaarstukken kan de gemeenteraad nagaan of het college de prestaties heeft geleverd en de doelstellingen heeft gerealiseerd zoals die in de begroting zijn afgesproken.

In het beoordelen van de jaarstukken wordt de raad ondersteund door de accountant en de rekenkamercommissie. De accountant is door de raad aangesteld en doet onderzoek naar rechtmatigheid en getrouwheid van de jaarrekening. De rekenkamercommissie heeft complementair aan de accountantscontrole onderzoek gedaan naar met name de beleidsmatige verantwoordingsinformatie in het jaarverslag. De focus ligt hierbij op het kunnen beoordelen van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde beleid.

Door de wijzigingen in de Verordening Rekenkamercommissie Haarlem 2017 die op 1 januari 2018 van kracht zijn geworden, is de rekenkamercommissie niet langer tevens de rekeningencommissie van de gemeenteraad. Vanwege de samenloop in de tijd van de publicatie van de jaarstukken en de gemeenteraadsverkiezingen vervult de rekenkamercommissie met dit onderzoek de rol van rekeningencommissie nog een laatste keer. De raad zal de komende periode moeten afwegen of en hoe hij in de toekomst nader onderzoek wil (laten) doen ter voorbereiding op het besluit over de vaststelling van de jaarstukken.

1.1 Financiële hoofdlijnen

De financiële ontwikkeling van de gemeente Haarlem wordt in de onderstaande tabel samengevat.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Resultaat (x1000)	9.394n	1.997v	2.724v	6.599v	7.608v	5.407v
Algemene reserve (x1000)	40.901	23.630	26.109	24.989	27.447	30.092
Algemene reserve sociaal domein (x1000)	0	0	9.479	26.999	34.370	27.126
Netto Schuldquote %*	122%	134%	126%	104%	96%	95%
Weerstandratio**	1,9	1,06	1,9	2,1	2,2	2,4
Rentelasten (x 1 mln)	19,6	19,8	19,2	17,7	16,5	15,7
Belastingcapaciteit			112%	117%	112%	109%

n=nadelig, v=voordelig

*= netto schuld/totale inkomsten **= algemene reserve/benodigde weerstandscapaciteit (volgt uit risicoanalyse)

Alle kengetallen tonen een gunstige ontwikkeling; het resultaat is positief, de algemene reserve en de weerstandratio nemen toe, en de schuldquote en de rentelasten nemen af. De algemene reserve sociaal domein vormt een uitzondering, die neemt af, maar dit was voorzien en de daling is minder groot dan verwacht.

In vergelijking met andere gemeenten moet het positieve beeld worden genuanceerd. Zo is de netto schuldquote van de gemeente Haarlem de afgelopen jaren weliswaar flink gedaald, maar ligt deze met

95% nog ver boven het Nederlands gemiddelde van 58% of het gemiddelde van gemeenten in de klasse 100.000-300.000 inwoners van 66% (zie financiële kengetallen op bladzijde 7).

Het resultaat in 2017 wordt in belangrijke mate beïnvloed door incidentele factoren zoals de grondexploitaties van de gemeente en de verkoop van panden. Het extern bureau constateert dat er sprake is van een positief structureel rekeningresultaat van € 28,6 mln. Dat is een teken van een gezonde financiële situatie, maar ook dit moet worden gezien in de algehele financiële context. De manoeuvreerruimte voor de gemeente Haarlem is beperkt, doordat er geen onbenutte belastingcapaciteit is. Een positief resultaat kan tevens duiden op niet uitgevoerd beleid.

De lokale lasten zijn hoger dan het gemiddelde van de grote steden in Nederland. Structurele tegenvallers, zoals een stijging van de rente of een daling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, zullen daarom alleen met bezuinigingen kunnen worden opgevangen. Het creëren van onbenutte belastingcapaciteit door het terugbrengen van de lokale lasten, zou de financiële weerbaarheid vergroten. Dit wordt in het verslag onderkend; zowel Haarlem als de Provincie waarden de belastingcapaciteit met rood (=onvoldoende). Een positief structureel resultaat vormt dus niet zonder meer de opening tot het aangaan van nieuwe structurele verplichtingen (nieuw beleid).

Een ander belangrijk punt van het extern bureau is het onderscheid tussen incidentele en structurele risico's. Haarlem gebruikt voor de berekening van het weerstandsvermogen de algemene reserve. Meer structurele weerstandcapaciteit zou bestaan uit onbenutte belastingcapaciteit, maar daarover beschikt de gemeente zoals hierboven geschetst in het geheel niet. De algemene reserve zal bij structurele tegenvallers snel uitgeput raken en biedt daardoor slechts kort soelaas.

De rekenkamercommissie is van mening dat het onderscheid tussen incidentele en structurele baten, lasten en risico's meer aandacht verdient in het verslag. Dit onderscheid zou expliciet moeten worden gemaakt. Het extern bureau heeft een suggestie gedaan voor de presentatie.

Het externe bureau constateert dat het jaarverslag is opgesteld conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De stellige uitspraken en aanbevelingen van de commissie BBV zijn voor zover van toepassing opgevolgd. Ook zijn de documenten binnen de planning & control cyclus naar de mening van het bureau voldoende toegankelijk. De rekenkamercommissie onderschrijft de uitspraak van het bureau dat verdergaande digitalisering van informatie de toegankelijkheid kan vergroten.

1.2 Beleidsmatige hoofdlijnen

De samenvatting van de realisaties op programma's wordt gepresenteerd in twee staafdiagrammen met de realisaties van doelen en prestaties. De staven zijn de optelsom van de gekleurde smileys bij de doelen, de toelichting bij de vraag 'wat hebben we bereikt?' en de effectindicatoren en de smileys bij de prestaties, de toelichting bij de vraag 'wat hebben we ervoor gedaan?' en de prestatie indicatoren. Deze worden weer samengevat in de grafiek met realisatiegraden. Van de doelen is 52% volledig gerealiseerd en van de prestaties 74%. Het verschil kan onder andere worden verklaard door externe factoren die van invloed zijn op de doelen en doordat niet alle door de gemeente geleverde prestaties in het verslag worden gepresenteerd. Bij deze methodiek en de toepassing plaatste de rekenkamercommissie al vaker kanttekeningen. Het externe bureau merkt hierover op dat de wegingsfactor voor alle doelen en prestaties gelijk is, wat maatschappelijk gezien niet erg waarschijnlijk is. De presentatie is alleen geschikt, zoals het bureau aangeeft, voor het verkrijgen van een indruk op hoofdlijnen of een helicopterview.

Voor een daadwerkelijke beoordeling van de doeltreffendheid of de doelmatigheid van het beleid is de gepresenteerde informatie ontoereikend. Daarvoor is per beleidsdoel nader onderzoek nodig. Over het geheel is er weinig verband te leggen tussen de realisatie van de inhoudelijke beleidsdoelen en de financiële baten en lasten per beleidsveld. De baten en de lasten worden op beleidsveld niveau

gepresenteerd, terwijl daaronder nog subdoelen en per subdoel verschillende prestaties vallen, die niet alle worden genoemd in het verslag. Er is dus geen rechtstreeks inzicht in de middelen voor specifieke prestaties.

Het bureau merkt voorts op, dat in begroting en verslag indicatoren worden gebruikt waarbij geen streef- en/of realisatiewaarden worden gerapporteerd. Dit is ongewenst en moet worden voorkomen.

Door de vernieuwing van het BBV zijn gemeenten verplicht 39 beleidsindicatoren en 5 financiële kengetallen in begroting en jaarverslag op te nemen. Dit is sturingsinformatie voor de gemeenteraad en maakt het mogelijk gemeenten te vergelijken. De verplichte indicatoren zijn alle opgenomen in het jaarverslag, maar zijn voor de raad niet herkenbaar als landelijke indicator. De rekenkamercommissie heeft een overzicht samengesteld op basis van gegevens uit voorgaande jaren (zie hieronder). De BBV beleidsindicatoren zijn voor raadsleden een hulpmiddel om met eenduidige informatie Haarlem te vergelijken met andere gemeenten.

Tabel BBV Beleidsindicatoren¹

Nr.	Indicator	eenheid	Haarlem	Nederland	100.000-300.000
1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	6,41		
2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	6,61		
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 630		
4	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom	16,10%		
4	Externe inhuur	Totale kosten inhuur externen	€ 11,8 mln ²		
5	Overhead	% Totale kosten	8,60%		
6	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	aantal per 10.000 inw 12-17jr	177	137	165
7	Hardekern jongeren	per 10.000 inw 12-14jr	0,8	1,3	1,3
8	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2,6	2,1	3,3
9	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	4,4	5	6
10	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2,9	0,3	3,2
11	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	7,1	4,8	5,6
12	Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met motorvoertuig	%	8	8	8
13	Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met fietser	%	10	9	10
14	Functiemenging	%	46,7	52,4	55,4

¹ Zie voor toelichting en actuele cijfers <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

² Berekening externe adviseur o.b.v. gegevens jaarverslag.

16	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	137,8	139,7	127,3
17	Absoluut verzuim	per 1.000 inw. 5-18 jr	2,22	1,82	2,51
18	Relatief verzuim	per 1.000 inw. 5-18 jr	21,32	26,58	25,65
19	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2,2	1,7	2
20	% Niet-sporters	%	42,5	48,7	46,6
21	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	616,1	758,2	837,7
22	Jongeren met delict voor rechter	%	1,98	1,45	1,56
23	% Kinderen in armoede	%	5,42	6,58	7,85
24	Netto arbeidsparticipatie	%	68,8	65,8	65,8
26	% Jeugdwerkloosheid	%	1,38	1,52	1,73
27	Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inw 18jr eo	37,5	41,9	49,9
28	Aantal re-integratievoorzieningen	per 1.000 inw 15-65jr	nb	25,5	23,1
29	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	6,4	8,8	8,9
30	Jongeren met jeugdbescherming	%	0,8	1	1,1
31	Jongeren met jeugdreclassering	%	0,3	0,4	0,4
32	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 1.000 inw	60	54	56
33	Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	260	189	nb
34	Hernieuwbare elektriciteit	%	0,6	12,6	7,4
35	WOZ-waarde woningen	dzd euro	250	216	199
36	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	1,7	6,4	6,1
37	Demografische druk	%	63,4	69	62,5
38	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	756	721	714
39	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	646	649	650

Bron: waarstaatjegemeente.nl, o.b.v. meest recente cijfers in mei 2018

Financiële kengetallen	Haarlem	Nederland	100.000-300.000
Belastingcapaciteit	109%	102%	
Grondexploitatie	4%	18%	
Structurele exploitatieruimte	7%	2,90%	
Solvabiliteit	18%	35%	28%
Netto schuldquote gecorrigeerd	92%	49%	66%
Netto schuldquote	95%	58%	

Bron: kennisopenbaarbestuur.nl

2. Openstaande aanbevelingen

De rekenkamercommissie doet naar aanleiding van het onderzoek naar de jaarstukken jaarlijks aanbevelingen die er op gericht zijn het inzicht dat het jaarverslag verschaft te vergroten. Hieronder een overzicht van de op dit moment nog openstaande (onderdelen van) acht aanbevelingen.

Het valt de rekenkamercommissie op dat de doorlooptijd van een aantal aanbevelingen flink is opgelopen. In sommige gevallen is dit door de aard van de aanbeveling onvermijdelijk, omdat goede opvolging de nodige tijd vergt. In andere gevallen lijkt dit niet nodig. Bijvoorbeeld bij aanbeveling 2016411857, waar het college door de raad wordt opgedragen de gevolgen voor cliënten te onderzoeken van de onderbesteding in het sociaal domein. Hierin is nog altijd geen inzicht verschaft. Ook bij een aantal andere aanbevelingen is het onduidelijk wat de verklaring is voor de lange doorlooptijd. Bijvoorbeeld de aanbeveling om het instrument van de 213a onderzoeken actiever te benutten. Beleidsevaluaties zijn van groot belang om de beleidsresultaten te kunnen verbeteren. De Haarlemse verordening schrijft voor dat het college jaarlijks twee onderzoeksverslagen aanbiedt, maar dit is ook in 2017 niet gedaan.

Zodra het college een verantwoording over de opvolging van een of meerdere van deze aanbevelingen aanbiedt, zal de rekenkamercommissie de raad hierover adviseren.

Tabel openstaande aanbevelingen

Registratie nummer	Oorsprong - Naam	Omschrijving	Ontstaansdatum
2016256856	RKC onderzoek Jaarstukken 2014 - Informatiewaarde	De raad draagt het college op om: e) meer aandacht te hebben voor horizontale verantwoording	11-06-2015
2016411718	RKC onderzoek Jaarstukken 2015 - Borging financiële positie	De raad draagt het college op de stabiele ontwikkeling van de financiële positie te borgen door: b) de implementatie van risicomanagement stevig door te zetten en te borgen	14-07-2016
2016411837	RKC onderzoek Jaarstukken 2015 - Effectieve beleidsuitvoering	De raad draagt het college op focus te leggen op effectieve beleidsuitvoering door: a) meer aandacht voor management van het beleidsproces met SMART doelen/prestaties en meer focus op doeltreffendheid c) de mogelijkheid van 213a onderzoek actiever te benutten en zo nodig daarvoor meer budget te alloceren.	14-07-2016
2016411857	RKC onderzoek Jaarstukken 2015 - Resultaten sociaal domein	De raad draagt het college op voor de begrotingsbehandeling nadere informatie te verschaffen over de resultaten op het sociaal domein. Dit betreft: a) de allocatie van € 20 miljoen die ten tijde van de presentatie van de jaarstukken nog niet volledig duidelijk was b) de oorzaken en gevolgen van de onderbesteding in 2015 en de mogelijke consequenties daarvan in 2016 en volgende jaren voor gemeente en cliënten.	14-7-2016

2017307021	RKC onderzoek Jaarstukken 2016 - Meer aandacht voor het fysiek domein in het jaarverslag	De raad draagt het college op om a) In de begroting de afspraken over de beeldkwaliteit in de wijken toe te lichten. b) In ieder geval in het gebiedsverslag op wijkniveau te rapporteren over effect- en prestatie-indicatoren en de resultaten op de beeldkwaliteit.	28-06-2017
2017307030	RKC onderzoek Jaarstukken 2016 - Realistischer programmeren onderhoud kapitaalgoederen	De raad draagt het college op om a) Het onderhoud van kapitaalgoederen realistischer te plannen en budgetteren en resultaatgericht uit te voeren. b) Alle achterstallig onderhoud een financiële vertaling in de begroting te geven.	28-06-2017
2017307032	RKC onderzoek Jaarstukken 2016 - Verbonden partijen IN de P&C documenten	De raad draagt het college op om a) De verbonden partijen in de toelichtingen per programma te vermelden en de activiteiten van de verbonden partijen net als andere activiteiten als voorbeelden te gebruiken. b) De financiële belangen en resultaten beter en eenduidig toe te lichten.	28-06-2017
2017307005	RKC onderzoek Jaarstukken 2016 - Vergroten zicht op financiën	De raad draagt het college op om a) Te analyseren wat de oorzaken of aanleidingen van de begrotingsbijstellingen van de afgelopen jaren zijn geweest. b) Op basis van die analyse een voorstel te doen hoe het aantal bijstellingen kan worden beperkt tot de strikt noodzakelijke. c) In het jaarverslag alle grote afwijkingen van de primaire begroting toe te lichten en digitaal een meer toegankelijke, integrale en verdiepende bijlage op te stellen waarin alle afwijkingen worden toegelicht.	28-06-2017

3. Bestuurlijke reactie

Hieronder wordt de reactie van het College van B&W integraal weergegeven.

3.1 Inleiding

De Rekenkamercommissie (RKC) heeft naar aanleiding van haar onderzoek naar de Jaarstukken 2017 (jaarrekening en jaarverslag) een conceptrapport opgesteld. Bij het opstellen van dit verslag heeft de RKC zich in eerste instantie gebaseerd op eigen onderzoek en op antwoorden op schriftelijke vragen aan ambtenaren. Daarnaast heeft zij een derde partij verzocht om via deskresearch een bevindingenrapportage uit te brengen over de volgende aspecten (onderzoeksvragen):

Toets van het jaarverslag aan het BBV;

Toegankelijkheid en onderbouwing van resultaten en programma's en paragrafen in relatie tot de doelen en mogelijke inconsistenties daarin;

Analyse van de toegankelijkheid van de gehele P&C-cyclus op hoofdlijnen.

Het Verslag van bevindingen van de accountant en een gesprek met de wethouder Financiën en met de controlerend accountant heeft pas in later stadium plaatsgevonden en is niet betrokken bij het onderzoek.

Het college heeft waardering voor het verslag van het onderzoek door de RKC. Op hoofdlijnen worden de conclusies van de Rekenkamer door het college herkend.

In deze notitie informeert het college de raad over de uitkomsten van de aanbevelingen van de Rekenkamer. De opvattingen van het extern onderzoek zijn in opgenomen in de aanbeveling van de RKC en om die redenen wordt hier in deze notitie niet verder op in gegaan.

3.2 Aanbevelingen RKC

De RKC doet in haar conceptrapport drie aanbevelingen. Onderstaand wordt ingegaan op deze aanbevelingen.

1. Verbetering structurele weerstandscapaciteit

De financiële gezondheid van de gemeente Haarlem is verbeterd, maar nog niet rooskleurig. Want hoewel het resultaat positief is, is de schuldenlast hoog en is er geen onbenutte belastingcapaciteit. Hierdoor is de capaciteit om structurele tegenvallers, zoals een lagere algemene uitkering uit het gemeentefonds, op te vangen beperkt. Om de structurele weerstandscapaciteit te verbeteren beveelt de rekenkamercommissie aan:

- a) Het college opdracht te geven het inzicht hierin te vergroten door in de P&C-documenten onderscheid te maken tussen incidentele en structurele baten, lasten en risico's en deze ook zodanig presenteren.
- b) Het college opdracht te geven in kaart te brengen wat de opties zijn voor het creëren van meer structurele financiële manoeuvreerruimte.

Aan de noodzaak van het al dan niet aanhouden van structureel weerstandsvermogen liggen de volgende overwegingen ten grondslag. Het BBV kent geen onderscheid tussen incidentele en structurele risico's. Als een bepaalde activiteit tot een (financieel) risico leidt, blijft het risico bestaan voor de periode waarin de activiteit wordt uitgevoerd (tenzij beheersmaatregelen op termijn ervoor zorgen dat het risico is afgedekt). Omdat tweemaal per jaar de bestaande risico's worden afgezet tegen het

weerstandsvermogen zijn daarmee ook risico's die meerder jaren terugkomen afgedekt, mits het weerstandsvermogen toereikend is voor het gekwantificeerde risicoprofiel. In Haarlem is er daarom voor gekozen de algemene reserve als weerstandscapaciteit te gebruiken en daarbij is vastgelegd dat deze capaciteit minimaal ruim voldoende moet zijn om tegenvallers op te vangen. In de nota Risicomanagement uit 2014 zijn de uitgangspunten van risicomanagement in relatie tot het financieel kader vastgelegd en is bepaald dat het beleid ter zake elk jaar in de paragraaf weerstandsvermogen wordt vastgelegd en vastgesteld door de raad.

Voor wat betreft (structurele) manoeuvreerruimte in de begroting kan verder nog het volgende worden opgemerkt.:

De belastingcapaciteit is niet bedoeld om structurele tegenvallers op te vangen. Deze geeft weer in welke mate het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar door aanwending van belastingcapaciteit kan worden opgevangen. Structurele tegenvallers moeten opgevangen worden binnen de structurele baten en lasten. De weerstandscapaciteit is ook niet bedoeld voor het opvangen van structurele tegenvallers. De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen die de gemeente beschikbaar heeft om risico's op te vangen en is gelijk aan de omvang van de algemene reserve. Het saldo bedraagt € 30,0 miljoen. De ratio weerstandsvermogen bedraagt 2,4 en is daarmee uitstekend.

a) Het college zal in volgende P&C-documenten (Begroting en Jaarverslag en de Jaarrekening) aangepaste overzichten presenteren om een duidelijker onderscheid te maken tussen incidentele en structurele baten, lasten. Waardoor in één oogopslag kan worden gezien of de meerjarenbegroting structureel sluitend is en geen structurele lasten met incidentele middelen worden gedekt.

b) Bij iedere kadernota en begroting wordt een afweging gemaakt door college en raad over structurele en incidentele maatregelen met gevolgen voor de structurele begrotingsruimte. De aanbeveling van de RKC betreft dus een begrotingsafweging. Indien de raad van mening is dat er meer manoeuvreerruimte moet worden gemaakt kan zij door moties en amendementen bijsturen.

2. Daadkrachtiger opvolging aanbeveling

De opvolging van aanbevelingen laat vaak (te) lang op zich wachten. Daarom beveelt de rekenkamercommissie aan: Het college opdracht te geven de opvolging daadkrachtiger op te pakken.

Het college heeft de afgelopen jaren al veel aanbevelingen opgepakt en aangepakt. Enkele resterende aanbevelingen zijn moeilijker af te doen. Het college neemt deze aanbevelingen serieus, maar merkt op dat de aanbevelingen niet altijd even SMART geformuleerd zijn waardoor opvolging en afdoening niet altijd mogelijk is. Voorbeelden hiervan zijn:

Meer aandacht voor....

Stevig door te zetten...

Actiever te benutten.....

Beter toe te lichten.....

Meer toegankelijk.....

Zeer alert.....

Soms zijn aanbevelingen afgedaan, maar wil de RKC een vinger aan de pols houden. Hierbij wil het college met de RKC kijken of dit op een andere manier geregistreerd kan worden. Er is wederzijds belang bij het duidelijk formuleren van aanbevelingen, zodanig dat ze beter opgepakt en afgedaan kunnen worden. Het college wil daarom graag in overleg met de RKC om na te gaan wanneer aanbevelingen als afgedaan kunnen worden beschouwd, daar is nu te vaak discussie over.

3. Indicatoren

Indicatoren die door de gemeenteraad in de begroting zijn vastgesteld, zijn leidend voor de P&C-cyclus. Als aan het eind van de cyclus, in het jaarverslag, blijkt dat indicatoren niet beschikbaar zijn of bij nader inzien niet relevant zijn, kan de beleidsrealisatie niet goed worden beoordeeld. Daarom beveelt de rekenkamercommissie aan:

a) Zeer alert te zijn bij het vaststellen van de indicatoren in de begroting en hierbij technisch advies

van de rekenkamercommissie te vragen.

b) Het college opdracht te geven de verplichte 'BBV-indicatoren' herkenbaar te maken.

- a) Het college waardeert het aanbod van de RKC en is van mening dat de totstandkoming van de indicatoren voldoende zorgvuldig plaatsvindt. Samen met de werkgroep informatiewaarde heeft het college afgelopen jaren hard gewerkt aan het verbeteren en doorontwikkelen van de P&C documenten. Daaruit voortvloeiende is twee jaar geleden de raad meegenomen in een project waarbij alle indicatoren tegen het licht zijn gehouden. De raad heeft daarmee een nieuwe set aan indicatoren geformuleerd. Daarnaast worden jaarlijks bij het opstellen van de begroting de indicatoren onder de loep gehouden en verbeterd, waarbij ook wordt gelet op het beschikbaar zijn van realisatie- en streefwaarden. Uiteraard staat het de raad vrij om indien zij andere indicatoren willen, dit bij het vaststellen van de begroting te amenderen en daarbij eventueel de RKC om technisch advies te vragen.*
- b) Het college erkent dat de verplichte indicatoren niet goed herkenbaar zijn opgenomen. In volgende P&C-producten zullen deze als zodanig herkenbaar zijn.*

4. Nawoord

De rekenkamercommissie wil het college en de ambtelijke organisatie bedanken voor de goede samenwerking in het onderzoek naar de jaarstukken 2017. Op een goede vertrouwensbasis was het ook dit jaar weer mogelijk in kort tijdbestek het onderzoek af te ronden en het rapport tijdig aan te bieden aan de raad.

In zijn bestuurlijke reactie gaat het college in op de drie aanbevelingen die de rekenkamercommissie heeft geformuleerd en voegt daarbij ook aanvullende informatie. Het college geeft aan zich in grote lijnen in de aanbevelingen te kunnen vinden. De rekenkamercommissie gaat in dit nawoord kort in op een paar punten in de reactie van het college:

- Het in kaart brengen van de opties voor het creëren van meer structurele financiële manoeuvreerruimte (aanbeveling 1b) is niet hetzelfde als die ruimte daadwerkelijk creëren. Het is naar de mening van de rekenkamercommissie derhalve geen begrotingsafweging. De aanbeveling is er op gericht de raad van kennis te voorzien. Dit zou kunnen in de vorm van een informatienota. De opties moeten het voor de raad inzichtelijk maken aan welke knoppen kan worden gedraaid in de Haarlemse gemeentefinanciën.
- Voor de beoordeling van een afdoening van een aanbeveling door het college is een ter zake doende inhoudelijke verantwoording mét verwijzing naar documenten op basis waarvan de afdoening is vast te stellen nodig. Voor de nog 8 (gedeeltelijk) openstaande aanbevelingen naar aanleiding van de jaarstukken en de overige 11 openstaande aanbevelingen is nog niet aan een of beide voorwaarden voldaan. De rekenkamercommissie is met het college van mening dat duidelijkheid gewenst is en zal zich dit ter harte nemen.
- Het college reageert ook op het aanbod van de rekenkamercommissie aan de raad voor technische ondersteuning ten aanzien van de indicatoren in de begroting. Dit aanbod is er op gericht te voorkomen dat in de begroting nogmaals indicatoren zonder streefwaarden of indicatoren waarvan de realisaties niet tijdig beschikbaar zijn voor het jaarverslag, worden opgenomen. Dit zal, naast de kritische blik die het college zelf jaarlijks werpt op de indicatoren, verder bijdragen aan de kwaliteit van de P&C-cyclus.

5. Extern onderzoek

MEMO

Datum: 23 mei 2018

EINDRAPPORTAGE VERSIE

REKENKAMERCOMMISSIE ONDERZOEK

- **JAARVERSLAG 2017**
- **BESTUURLIJKE PLANNING & CONTROL CYCLUS**

1. Aanleiding en aanpak

Een gedeelte van het rekenkamercommissie onderzoek naar het jaarverslag 2017 wordt uitgevoerd door het externe bureau Eiffel. Er is verzocht om via deskresearch een bevindingenrapportage uit te brengen over de volgende aspecten (onderzoeksvragen):

- Toets van het jaarverslag aan het BBV;
- Toegankelijkheid en onderbouwing van resultaten en programma's en paragrafen in relatie tot de doelen en mogelijke inconsistenties daarin;
- Analyse van de toegankelijkheid van de gehele P&C cyclus op hoofdlijnen.

Bovengenoemde aspecten zijn onderzocht door analyse van onderstaande documentatie:

- Concept jaarverslag 2017;
- Notities en wijzigingsbesluiten commissie BBV;
- Bestuurlijke P&C kalender 2017 en bijbehorende P&C documenten;
- Informatienota decemberrapportage 2017;
- Informatienota Motie 'Actualiteit bepaalt de waarde van de Bestuursrapportages'.

Het jaarverslag is ook vergeleken met andere gemeenten (Leiden en Den Bosch).

In hoofdstuk 2 worden per onderzoeksvraag de bevindingen en conclusies weergegeven.

2. Bevindingen en conclusies onderzoeksvragen

2.1 Toets jaarverslag aan het BBV

Het is wettelijk vastgelegd dat gemeenten jaarlijks begrotings- en verantwoordingsstukken moeten opstellen. Voor gemeenten is de regelgeving hieromtrent vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In 2014 is er een wijzigingsbesluit genomen om het BBV aan te passen om meer transparantie mogelijk te maken (vernieuwing BBV). Daarnaast wordt het BBV regelmatig geactualiseerd door uitgifte van notities van de commissie BBV. In deze commissie zitten financieel deskundigen uit de overheid. Zij doen stellige uitspraken en aanbevelingen om de leesbaarheid en kwaliteit van de jaarstukken (jaarverslag en jaarrekening) te vergroten. Aanbevelingen hoeven niet te worden opgevolgd, stellige uitspraken wel. De vernieuwingen BBV en de recente stellige uitspraken en aanbevelingen ten aanzien van het opstellen van de jaarstukken zijn hieronder samengevat. Er is aangegeven hoe de gemeente Haarlem er in het jaarverslag rekening mee heeft gehouden.

Vernieuwingen BBV (invoering vanaf 1 januari 2017)

Vernieuwingen BBV	Omschrijving	Doel	Opgevolgd?
Opnemen van de 39 verplichte beleidsindicatoren die met ingang van de begroting 2017 moeten worden opgenomen in de programma's.	Gemeenten hanteren voor het toelichten van de maatschappelijke effecten in de programma's en de programmaverantwoording de beleidsindicatoren, behorende bij deze regeling.	Moet leiden tot betere interne sturing en vergelijkbaarheid tussen gemeenten	Ja. Ze zijn opgenomen in de programma's van het jaarverslag. Via de website van de commissie BBV zijn deze verplichte beleidsindicatoren ook te raadplegen.
Presentatie meerjarige (2017 t/m 2021) financiële kengetallen in de begroting. Dit zijn: <ul style="list-style-type: none"> • Netto schuld quote; • Netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen; • Solvabiliteitsratio; • Structurele exploitatieruimte; • Grondexploitatie; • Belastingcapaciteit. 	Gemeenten presenteren kengetallen in de begroting, die mede worden berekend met behulp van een meerjarige balans. De betekenis en een analyse van de kengetallen wordt gegeven op blz. 189 in het jaarverslag.	Moet leiden tot betere interne sturing en vergelijkbaarheid tussen gemeenten	De betreffende set van kengetallen is gepresenteerd op blz. 190 van het jaarverslag. De gerealiseerde waarden worden in het jaarverslag vergeleken met de begroting 2017 en de realisatie 2016. Hiermee wordt voldaan aan de eisen die het BBV stelt aan het jaarverslag.
Herziene indeling	Nieuwe standaardindeling		Betreffend overzicht is

<p>taakvelden en informatie voor derden (IV-3) in de jaarrekening.</p>	<p>van baten en lasten volgens vaste (taak)indeling. Doel is om informatie voor derden (bijvoorbeeld CBS) makkelijk te kunnen vergelijken met andere gemeenten. Heeft betrekking op de jaarrekening en niet op het jaarverslag.</p>		<p>opgenomen in de jaarrekening (blz. 296)</p>
--	---	--	--

Notities commissie BBV

We hebben het jaarverslag getoetst met het laatste gepubliceerde overzicht met notities van de commissie BBV dd. januari 2018. Hieronder zijn per notitie de bevindingen weergegeven.

1. Notitie grondexploitatie:
Deze notitie is van toepassing op gemeenten die een actief grondbeleid voeren. Haarlem voert een faciliterend grondbeleid. Daarom hebben de aanbevelingen en uitspraken uit deze notitie geen invloed op de onderzoeksbevindingen van het jaarverslag van Haarlem.
2. Notitie faciliterend grondbeleid:
Deze notitie heeft als doelstelling het geven van aanwijzingen voor administratieve verwerking (begroting en jaarrekening). In het accountantsverslag zal de controlerend accountant haar bevindingen over de navolging van de stellige uitspraken van de commissie BBV rapporteren.
3. Notitie overhead:
Voor wat betreft de overhead is de gevraagde toelichting en verwerking opgenomen in lijn met de notitie overhead van de commissie BBV (zie ook blz. 180 jaarverslag).
4. Notitie verbonden partijen:
Als opvolging uit de notitie verbonden partijen heeft de gemeente Haarlem bij de programma's aangegeven welke verbonden partijen er betrokken zijn.
5. Notitie rente commissie BBV:
De bepalingen en richtlijnen uit deze notitie worden vanaf 2018 verplicht en vanaf 2017 aanbevolen. Hieraan wordt nog niet volledig voldaan. In het jaarverslag 2017 is bijvoorbeeld nog geen renteschema opgenomen.
6. Notitie Erfpacht gronden:

De notitie bevat administratief technische administratieve aanpassingen. Deze aanpassingen treden in werking vanaf begrotingsjaar 2018 en hebben geen invloed op de onderzoeksbevindingen van het jaarverslag 2017.

7. Notitie materiële vaste activa:
Deze notitie bevat administratief technische wijzigingen. In deze notitie worden ook aantal stellige uitspraken gedaan die betrekking op actuele beheerplannen en onderhoudsachterstanden in verband met de openbare ruimte; die treden pas in werking vanaf begrotingsjaar 2019.

Conclusie: Het jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met het BBV.

2.2. Beoordelen toegankelijkheid en onderbouwing van resultaten van programma's en paragrafen in relatie tot de doelen en mogelijke inconsistenties daarin

Het jaarverslag is onderverdeeld in een:

- Algemeen deel;
- Programma's;
- Paragrafen.

Per onderdeel worden de bevindingen over de toegankelijkheid en onderbouwing van behaalde resultaten hierna weergegeven.

Algemeen deel

Beleidsmatige resultaten op hoofdlijnen (blz.9 ev.)

Op blz.10 wordt in het onderdeel "Relatie tussen doelen prestaties" aangegeven dat er voor de periode 2017-2021 56 beleidsdoelen zijn geformuleerd en daaraan 131 prestaties zijn gekoppeld. Alle doelen en prestaties hebben dezelfde wegingsfactor. Hierna wordt er een analyse gemaakt van de realisatiegraad daarvan. Dit geeft een indruk van de doeltreffendheid van het beleid. Er wordt aangegeven dat 52 % van de doelen en 69 % van de prestaties volledig zijn bereikt. Voor het resterende deel zijn de doelen en prestaties bijna bereikt of ingevuld. Op blz.12 van het jaarverslag wordt per programma de doelrealisatie via een staafdiagram grafisch weergegeven. De analyse van de doel- en prestatie realisatie vormt een goed vertrekpunt om af te dalen naar de meer inhoudelijke beleidsinformatie in de programma's.

Financiële resultaten op hoofdlijnen (blz.13 ev.)

Er wordt gestart met de presentatie van het verloop van het actuele begrotingsaldo 2017 ad €311.000 negatief op blz.14. Daarna wordt er in een andere tabel op blz.15 via afwijkingen van de begroting toegewerkt naar het eindelijke positieve rekeningresultaat van € 4.982.000, -. Er wordt een aantal substantiële afwijkingen gepresenteerd (blz.14 en 15), bijvoorbeeld op het gebied van de personeelskosten (€3.566.000 nadelig via begrotingsaanpassing en € 2.208.000 extra realisatie). Dit zijn substantiële organisatiekosten met hoge impact op het rekeningresultaat die meer toegelicht kunnen worden. Meer financiële informatie is opgenomen in de jaarrekening in het overzicht van baten en lasten (blz.251) en de staat van incidentele baten en lasten (blz.278). Het is niet meteen duidelijk wat het financieel rekeningresultaat nu eigenlijk is. Ook is het niet direct mogelijk om een indruk te krijgen van het structureel rekeningresultaat (zijn alle vaste lasten gedekt door vaste inkomsten). Presentatie van het structureel resultaat is belangrijk om vast te kunnen stellen of het positieve rekeningresultaat bijvoorbeeld alleen tot stand is gekomen door incidentele meevallers (zoals boekwinsten bij verkoop gemeentelijke eigendommen) of op een andere incidentele wijze.

Uit de jaarstukken 2017 kan een structureel resultaat worden becijferd door het huidige positieve rekening saldo van € 4,9 mln. positief te corrigeren met het saldo van de incidentele baten (=€49,3 mln) en lasten (=€73 mln.), (zie blz.278). Er resteert dan een positief structureel resultaat van € 28,6 mln. Een positief structureel rekeningresultaat is een indicatie van een financiële gezonde situatie. De positieve waarde van het kengetal structurele exploitatieruimte van 7% in het verslagjaar 2017 duidt ook op een structurele financiële ruimte (zie blz.190+192).

Een andere toelichting van het rekeningresultaat in combinatie met een staat van baten en lasten, zoals hieronder geeft meer (directe) inzichten.

			<i>Bedragen x € 1.000</i>
<i>Resultaat</i>	<i>Actuele begroting</i>	<i>Rekening 2017</i>	<i>Vershil</i>
<i>Structureel</i>			
<i>Incidenteel</i>			
<i>Totaalresultaat</i>	311N	-4.982V	5.293

				<i>Bedragen x €1.000</i>
<i>Belangrijkste afwijkingen</i>	<i>Programma</i>	<i>Structureel</i>	<i>Incidenteel</i>	<i>Totaal verschil</i>
<i>Meevallers:</i>				
<i>01.</i>	<i>P..</i>			
<i>Totaal meevallers</i>				
<i>Tegenvallers:</i>				
<i>03.</i>	<i>P...</i>			
<i>Totaal tegenvallers</i>				
<i>Totaal afwijkingen</i>				

Conclusie:

De beleidsmatige resultaten in het algemene deel zijn op hoofdlijnen voldoende toegelicht. Voor wat betreft de financiële resultaten kan niet direct worden vastgesteld wat het structureel rekeningresultaat is. Het geeft meer inzicht in het gevoerde financiële beleid als er bij de presentatie van de afwijkingen en het resultaat een onderscheid wordt gemaakt tussen incidenteel en structureel.

Programma's

De programma's zijn verdeeld in de clusters sociaal, fysiek en burger+bestuur.

Ieder cluster start met een programma overstijgende beschouwing.

Deze geven een goede indruk van de globale ontwikkelingen en zijn ondersteund met leesbare grafieken. Ieder programma begint met de presentatie van het programmadoel, beleidsdoelen en de gekoppelde prestaties. Er is door ons beoordeeld of de verantwoordingen in de programma's voldoende onderbouwd zijn.

De gemeente Haarlem gebruikt min of meer dezelfde beleidsindicatoren als Den Bosch en Leiden. Er zijn geringe verschillen. Door de invoering van de verplichte BBV beleidsindicatoren met ingang van 2017 wordt de vergelijkbaarheid tussen gemeenten ook verbeterd. Daarnaast worden de verschillen in het gebruik van beleidsindicatoren verkleind. In de jaarstukken zijn de verplichte beleidsindicatoren niet herkenbaar. Wij raden aan deze wel herkenbaar te maken, zodat duidelijk wordt of indicatoren landelijk of gemeentelijk zijn. Om een meer gefundeerd beeld te krijgen over de gerealiseerde beleidsresultaten wordt in de programma's via smileys geïllustreerd of beleidsprestaties zijn gerealiseerd. De stand van de smileys in de programma's is vergeleken met de beschrijving van de bijbehorende prestatie. Er is getoetst of de beschrijvingen en de stand van de smileys met elkaar in overeenstemming zijn. Daarbij hebben zijn geen opvallende zaken geconstateerd. In het sociaal domein ontbreekt wel bij een aantal beleidsdoelen stuurinformatie in de vorm van streef- of realisatiewaarden. De oorzaak hiervan ligt meestal buiten de organisatie en bij de (keten)partner. Dit maakt het lastig om direct een beeld te krijgen over de resultaten bij die beleidsdoelen.

Conclusie:

In totaliteit is de verantwoording van het beleid in de programma's helder uiteengezet. Het gebruik van smileys geeft een helicopterview over de behaalde resultaten. Het afgegeven beeld in het algemene deel wordt in de programma's voldoende onderbouwd en is consistent. Wij raden aan om bij de keuze en prestatie van prestatie indicatoren vooraf na te gaan of het ook haalbaar is om realisatie- en streefwaarden te presenteren. Indien dit niet het geval is, kunnen er beter andere prestatie indicatoren worden gekozen.

Paragrafen

De gemeente heeft in het jaarverslag de verplichte paragrafen opgenomen, namelijk:

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Lokale heffingen;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen en subsidies;
- Grondbeleid;

De paragrafen zijn inhoudelijk getoetst op onderbouwing en toegankelijkheid. Hieronder zijn de bevindingen weergegeven.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing (blz.189)

De gemeente berekent het weerstandsvermogen (=2,4) nu door de algemene reserve in te zetten voor het dekken van zowel incidentele als structurele risico's. De ingezette weerstandscapaciteit van Haarlem bestaat uit de algemene reserve ad €30 mln. en het becijferd risicobedrag €12 mln. In vergelijking met Den Bosch (jaarverslag 2016: €20 mln.) en Leiden (jaarverslag 2016: €15,7 mln.) is het becijferde risicobedrag in Haarlem lager. In de theorie wordt incidentele weerstandscapaciteit alleen gebruikt om de incidentele risico's af te dekken. Structurele risico's dienen te worden opgevangen via de structurele weerstandscapaciteit, namelijk de aanwezige onbenutte belastingcapaciteit.

Uit de inventarisatie van risico's op blz.196 blijkt niet welke risico's incidentele of structurele impact hebben. Om nog meer inzicht te krijgen in het weerstandsvermogen en het risicoprofiel van de gemeente adviseren wij in de berekening van het weerstandsvermogen een onderscheid te maken in het incidenteel weerstandsvermogen en de structurele weerstandsvermogen. Het is van belang om duidelijk te maken dat het ontbreken van structurele weerstandscapaciteit ertoe leidt dat bij toekomstige structurele tegenvallers(bv. daling algemene uitkering) lokale belastingverhoging niet mogelijk is. Als alternatief zullen er dan bijvoorbeeld bezuinigingsmaatregelen moeten worden getroffen.

Lokale heffingen (blz.200)

De paragraaf biedt wat summier inzicht. Bij de inleiding zou de afloop per 2022 van de precarioheffing op ondergrondse leidingen aangegeven kunnen worden. In financieel opzicht worden alleen de afwijkingen in baten tussen begroting en realisatie > € 100.000 toegelicht. Op het gebied van de kostendekking wordt er verder inhoudelijk niets toegelicht behoudens de presentatie van de tabellen (blz.204). Terwijl er bij diverse heffingen belangwekkende ontwikkelingen zijn waar te nemen (bijvoorbeeld lastenontwikkeling leges burgerzaken en kostendekking marktgelden). Om gedetailleerd inzicht te krijgen over de (financiële effecten) van de lokale heffingen dient de bijlage te worden gelezen (6.6, blz.76 ev.).

Onderhoud kapitaalgoederen (blz.206)

De gemeente verschaft voldoende zicht in de ontwikkelingen ten aanzien van het onderhoud van kapitaalgoederen. Op het gebied van onderhoudsachterstanden wordt een toelichting gegeven die meer inzicht verschaft dan andere gemeenten.

Conclusie:

De gemeente zou meer inzicht kunnen geven in de structurele en incidentele weerstandscapaciteit. Het aangeven van het ontbreken van structurele weerstandscapaciteit geeft aan dat het opvangen van structurele tegenvallers een aandachtspunt is bij het (financieel) beleid. De paragrafen voldoen in ruime mate aan de informatiebehoefte. Op het gebied van de lokale heffingen is de toelichting wat summier. In de bijlagen bij de jaarstukken is aanvullende informatie opgenomen.

2.3. Analyse van de toegankelijkheid van de P&C cyclus op hoofdlijnen; van begroting via bestuursrapportages tot jaarverslag

In de jaarlijkse Planning & Control cyclus is door het bestuur afgesproken welke rapportages er worden opgesteld. Dit betreffen onder meer de begroting, kadernota bestuursrapportages en de jaarstukken. In de begroting worden de beleidsdoelen en beschikbare financiële middelen vastgesteld. Daarna wordt de voortgang via bestuursrapportages bewaakt. Aan het einde van het kalenderjaar wordt via het jaarverslag en de jaarrekening verantwoording afgelegd over de realisatie van beleid en financiën.

Begroting 2017

De informatiewaarde en toegankelijkheid van de programmabegroting is verbeterd. Ten opzichte van de Programmabegroting 2016-2020 is sprake van een groot aantal nieuwe en gewijzigde indicatoren. Circa twee derde van de ruim 130 indicatoren in de Programmabegroting 2017-2021 is nieuw of gewijzigd. Verder is een aantal indicatoren uit de aantal Programmabegroting 2016-2020 geschrapt. Een belangrijke verandering is de toevoeging van de landelijk verplichte set van 39 benchmarkindicatoren van BZK. Zoals eerder aangegeven dient er bij het wijzigen van indicatoren te worden gelet op het beschikbaar zijn van realisatie en streefwaarden om de beleidsvoortgang te kunnen volgen.

Kadernota (incl. eerste bestuursrapportage)

De eerste bestuursrapportage 2017 is geïntegreerd in de kadernota door middel van de paragraaf 'Financiële voortgangsrapportage 2017'. Hierin zijn financiële wijzigingen opgenomen die betrekking hebben op het lopende jaar. De financiële voortgang wordt op hoofdlijnen voldoende toegelicht. Meer voortgangsinformatie 2017 is opgenomen in de kadernota als ondersteuning van de beleidsvorming 2018. Er wordt een meerjarige (2017-2022) financiële doorkijk gemaakt op basis van bestaand beleid. Daarna worden beleidsvoorstellen 2018 gedaan met de bijbehorende financiële effecten/dekking en de uiteindelijke meerjarige begrotingssaldi. Op bladzijde 58 en verder wordt in een eindoverzicht per programma inzichtelijk gemaakt welke financiële effecten beleidskeuzes- of intensiveringen op de begroting hebben. De kadernota en de geïntegreerde eerste bestuursrapportage 2017 vormen een logisch geheel. Er kan een indruk worden gevormd van de lopende ontwikkelingen 2017 en hoeveel meerjarige (financiële) ruimte er is om beleid te kunnen wijzigen in 2018.

Tweede Bestuursrapportage 2017

In tegenstelling tot de eerste bestuursrapportage, is er nu een apart document opgesteld. De indeling en invulling van de bestuursrapportage komt overeen met de programmabegroting en het jaarverslag. Zowel op cluster als op programma- en beleidsniveau worden de behaalde en verwachte resultaten uiteen gezet. Via smileys wordt de beleidsvoortgang aangegeven. Mee- en tegenvallers worden gemeld. Het beeld wat in de tweede rapportage wordt neergezet komt in ruime mate overeen met de uiteindelijke verantwoording in het jaarverslag. Al in de tweede bestuursrapportage wordt aangegeven dat 86% van de beleidsdoelen zullen worden gerealiseerd.

Dit is een uitgave van de Rekenkamercommissie Haarlem,
8 juni 2018

Postbus 511
2003 PB Haarlem
rekenkamercommissie@haarlem.nl

haarlem.nl